

8. Чечот Д. М. Избранные труды по гражданскому процессу / Д. М. Чечот. — С.Пб. : Изд. дом С.-Петерб. гос. ун-та, изд-во юрид. фак. С.-Петерб. гос. ун-та, 2005. — 616 с.
9. Розенберг Я. А. Представительство по гражданским делам в суде и арбитраже / Я. А. Розенберг. — Рига, 1981.
10. Проблеми торії та практики цивільного судочинства : монографія / В. В. Комаров, В. І. Тертишников, В. В. Баранкова [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Комарова. — Х. : Харків юридичний, 2008. — 928 с.

Анотація

Волкова Н. В. Представництво в цивільному процесі: поняття, мета та завдання. — Стаття. У статті висвітлюється питання визначення поняття представництва, мети та завдання представництва у цивільному процесі, співвідношення процесуального представництва та цивільно-правового представництва, а також підстави виникнення представництва у цивільному процесі. *Ключові слова:* представництво в цивільному процесі, правова допомога, представник, адвокат, цивільний процес.

Аннотация

Волкова Н. В. Представительство в гражданском процессе: понятие, цель и задачи. — Статья. В статье освещаются вопросы определения понятия представительства, целей и задач представительства в гражданском процессе, соотношение процессуального представительства и гражданско-правового представительства, а также основания возникновения представительства в гражданском процессе. *Ключевые слова:* представительство в гражданском процессе, правовая помощь, представитель, адвокат, гражданский процесс.

Summary

Volkova N. V. Representation in Civil Proceedings: Concept, Aim and Objectives. — Article. The article highlights the issues of the essence of representation, goals and objectives of representation in civil proceedings, the correlation between procedural representation and civil legal representation, and also the grounds of appearance of representation in the civil proceedings. *Keywords:* representation in civil proceedings, legal aid, representative, lawyer, civil procedure.

УДК 340.6

О. М. Соломахіна

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКСПЕРТІВ, ПРАЦЮЮЧИХ У ДЕРЖАВНИХ ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВАХ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» судова експертиза — це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, досудового та судового слідства.

Судова експертиза — це специфічний різновид експертиз, що має особливий статус.

Вона є дослідженням, заснованим на використанні спеціальних знань. Однак це дослідження, засноване на використанні спеціальних знань, може називатися судовою експертизою, оскільки такі експертизи здійснюються у ході

судового дослідження з цивільних, господарських або кримінальних справ, справ про адміністративні правопорушення.

Судова експертиза завжди призначається судом (ст. 143 ЦПК України) і проводиться особливим суб'єктом — судовим експертом, який набуває процесуального статусу у силу юридичного факту — ухвали суду або постанови слідчого. Слово «експерт» походить від латинського слова «*expertus*» (досвідчений, обізнаний) і в даний час означає компетентну в якій-небудь галузі знань і/чи практичної діяльності особу, яка має певний юридичний статус. Тобто «експерт» — видове поняття стосовно до родового поняття «спеціаліст».

Національне законодавство визначає юридичний статус експерта як самостійного суб'єкта процесу (ст. 53 ЦПК України), який має власний обсяг процесуальних прав та обов'язків, що відрізняють його від інших суб'єктів процесуальної діяльності. Відмінною рисою такого суб'єкта процесу є об'єктивна незаінтересованість у кінцевому вирішенні справи, що обумовлено його функцією подання суду особливого доказу — експертного висновку. Специфічним також є те, що експерт заздалегідь не має доказової інформації — він добуває її в ході спеціального дослідження за допомогою своїх спеціальних знань. Правовий статус експерта (ст. ст. 47–53 ЦПК України) підпорядкований меті процесу і складається з його компетенції, визначеної процесуальними обов'язками і правами, а також правовими гарантіями належної реалізації ним своїх прав та обов'язків і його незалежності. Оскільки експерт не є стороною цивільного процесу та не має особистої юридичної заінтересованості у вирішенні справи, його участь у процесі обумовлена не якимись правами, а головним обов'язком — дати об'єктивний висновок з поставлених перед ним питань.

Судово-експертна діяльність здійснюється на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження.

Судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, а також у випадках і на умовах, визначених Законом України «Про судову експертизу», судові експерти, які не є працівниками зазначених установ.

До державних спеціалізованих установ належать: науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України; науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України; експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Виключно державними спеціалізованими установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз.

Для проведення деяких видів експертиз, які не здійснюються виключно державними спеціалізованими установами, за рішенням особи або органу, що призначили судову експертизу, можуть залучатися крім судових експертів також інші фахівці з відповідних галузей знань.

Організація науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності та організаційно-управлінські засади діяльності державних спеціалізованих

установ покладаються на міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність. Для розгляду найважливіших питань розвитку судової експертизи, що мають міжвідомчий характер, при Міністерстві юстиції України створюється Координаційна рада з проблем судової експертизи, яка діє відповідно до Положення про неї, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Атестовані судові експерти включаються до державного Реєстру атестованих судових експертів, ведення якого покладається на Міністерство юстиції України.

Судовими експертами можуть бути особи, які мають необхідні знання для надання висновку з досліджуваних питань. Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності.

До проведення судових експертиз, крім тих, що проводяться виключно державними спеціалізованими установами, можуть залучатися також судові експерти, які не є працівниками цих установ, за умови, що вони мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку в державних спеціалізованих установах Міністерства юстиції України, атестовані та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності у порядку, передбаченому цим Законом.

Не можуть залучатися до виконання обов'язків судового експерта особи, визнані у встановленому законом порядку недієздатними, а також особи, які мають судимість.

Незалежно від виду судочинства судовий експерт зобов'язаний:

- 1) провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок;
- 2) на вимогу органу дізнання, слідчого, прокурора, судді, суду дати роз'яснення щодо даного ним висновку;
- 3) заявляти самовідвід за наявності передбачених законодавством підстав, які виключають його участь у справі.

Інші обов'язки судового експерта передбачаються процесуальним законодавством.

Незалежно від виду судочинства судовий експерт має право:

- 1) ознайомлюватися з матеріалами справи, що стосуються предмета судової експертизи, і подавати клопотання про надання додаткових матеріалів;
- 2) вказувати у висновку експерта на виявлені в ході проведення судової експертизи факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання;
- 3) з дозволу особи або органу, які призначили судову експертизу, бути присутнім під час проведення слідчих чи судових дій і заявляти клопотання, що стосуються предмета судової експертизи;

4) подавати скарги на дії особи, у провадженні якої перебуває справа, якщо ці дії порушують права судового експерта;

5) одержувати винагороду за проведення судової експертизи, якщо її виконання не є службовим завданням;

6) проводити на договірних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених законом.

Інші права судового експерта передбачаються процесуальним законодавством.

Судовий експерт на підставах і в порядку, передбачених законодавством, може бути притягнутий до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної чи кримінальної відповідальності.

Державні спеціалізовані установи, що проводять судові експертизи, мають право одержувати від судів, органів дізнання і попереднього слідства знаряддя злочину та інші речові докази, щодо яких закінчено провадження у справах, для використання в експертній і науковій діяльності.

Підготовка фахівців для державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи, здійснюється вищими навчальними закладами; спеціалізація та підвищення кваліфікації проводяться на курсах та у спеціальних закладах відповідних міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Література

1. Про судову експертизу : Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-ХІІ (зі змінами та доповненнями).
2. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 берез. 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40–42. — Ст. 492.
3. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Ю. С. Червоний, Г. С. Волосатий, В. О. Сромолаєва [и др.]. — Х. : Одиссей, 2007. — 792 с.
4. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. С. С. Бичкової. — К. : Атака, 2008.
5. Цивільний процес України / за ред. Ю. С. Червоного. — К. : Істина, 2007. — 392 с.
6. Про затвердження положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України : постанова Кабінету Міністрів України від 16 листоп. 1994 р. № 778.
7. Про затвердження положення про науково-консультативну та методичну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України : наказ Міністерства юстиції України від 13 жовт. 2000 р. № 49/5.
8. Щодо положення про кваліфікаційні класи судових експертів : наказ Міністра Юстиції України від 15 квіт. 1997 р. № 149/7.

Анотація

Соломахіна О. М. Загальні основи судово-експертної діяльності експертів, працюючих у державних експертних установах. — Стаття.

Актуальність наукового дослідження судово-експертної діяльності в Україні полягає в необхідності дослідження змін і доповнень основних нормативно-правових актів, що регулюють судову експертизу, зокрема судово-експертну діяльність — Закону України «Про судову експертизу» 1994 р., а також процесуально-правові питання регулювання проведення судової експертизи у світлі реформування цивільного процесуального законодавства. Мета статті — наукове осмислення і визначення порядку проведення судових експертиз у світлі положень, врегульованих Законом України «Про судову експертизу», Положення про Державний реєстр структур атестованих судових експертів, державних і підприємницьких структур та громадян, Інструкції про призна-

чення та проведення судових експертиз та ін. Метою теоретичного дослідження є здійснення правової практики, підвищення загального рівня судової діяльності як частини правосуддя.

Ключові слова: цивільний процес, судово-експертна діяльність, експертиза державних установ, статус судових експертів.

Аннотація

Соломахина Е. Н. Общие положения судебно-экспертной деятельности экспертов, работающих в государственных экспертных учреждениях. — Статья.

Актуальность научного исследования судебно-экспертной деятельности в Украине заключается в необходимости исследования изменений и дополнений основных нормативно-правовых актов, регулирующих судебную экспертизу, в частности судебно-экспертную деятельность — Закона Украины «О судебной экспертизе» 1994 г., а также процессуально-правовые вопросы регулирования проведения судебной экспертизы в свете реформирования гражданского процессуального законодательства. Цель статьи — научное осмысление и определение порядка проведения судебных экспертиз в свете положений, урегулированных Законом Украины «О судебной экспертизе», Положения о государственном реестре аттестованных судебных экспертов государственных и предпринимательских структур и граждан, Инструкции о назначении и проведении судебных экспертиз и др. Целью теоретического исследования является осуществление правовой практики, повышения общего уровня судебной деятельности как части правосудия.

Ключевые слова: гражданский процесс, судебно-экспертная деятельность, экспертиза государственных учреждений, статус судебных экспертов.

Summary

Solomakhina E. N. General Provisions for the Forensic Activity of Examination, Made by the Experts of the State Expert Institutions. — Article.

Relevance of scientific research of the forensic examination activity in Ukraine derives from the necessity of the investigation of changings and additions to the basic legal acts, regulating the judicial examination, in particular forensic and examination activity - the Law of Ukraine «On the judicial examination» in 1994, and of the procedure and legal regulatory issues Purpose of the article is the scientific understanding and definition of the examination order in the light of provisions, regulated by the Law of Ukraine «On Judicial Examination», the provisions of the State registry of certified forensic experts of state and business organizations and citizens, the Regulations on the appointment and conducting of forensic examinations, etc. The aim of theoretical research is the implementation of legal practice, improving the overall level of judicial activity as part of justice.

Keywords: civil procedure, forensic examination activity, examination of public institutions, the status of forensic experts.

УДК 347.91

Т. А. Стоянова

ВИЗНАЧЕННЯ ТА МІСЦЕ СТАДІЇ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ДО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Актуальність наукового дослідження такої стадії цивільного судочинства, як провадження у справі до судового розгляду, у світлі реформування цивільного процесуального законодавства у зв'язку з прийняттям Закону України «Про судоустрій та статус суддів» 7 липня 2010 р., полягає у необхідності розмежування існуючих у законодавстві понять, а саме провадження у справі